

JURYRAPPORT

LIEVEN

DE KEY

PENNING

2023

VOORWOORD

Architectuur, het thema van de Lieven de Key Penning 2023, kan veel losmaken bij mensen. Een gebouw kan bewondering, afschuw en alles daartussenin oproepen. Om de architectuur van een gebouw te waarderen is vaak context nodig. Het is mooi om te weten wat de intentie van de architect was. Persoonlijk houd ik ervan als architectuur voelbaar en zichtbaar bijdraagt aan de levendigheid van de directe omgeving en opgaven van de stad. De jury de Lieven de Key Penning 2023 heeft een rijke oogst aan Haarlemse projecten beoordeeld. Er was een grote variatie aan projecten, van een enkele woning en een bedrijfspand, een school en een gymzaal, tot verschillende woningbouwprojecten met meerdere woningen of appartementen.

De uiteenlopende opgaven hebben met elkaar gemeen dat ze de stad verrijken. Het gaat ook nu weer niet om mooi of lelijk. Het gaat om kwaliteit en dat is meer dan het netjes stapelen van stenen. Het gaat om zorgvuldigheid, identiteit, toekomstwaarde en duurzaamheid op vele schaalniveaus. En als het goed is, gaat het om de monumenten van de toekomst.

Met veel plezier reik ik de Lieven de Key Penning 2023 uit.

Floor Roduner
Wethouder Ruimtelijke ordening

COMPLEXITEIT OMARMEN

LIEVEN DE KEY PENNING 2023,
ARCHITECTUUR

Architectuur is de kunst van het bouwen, maar in Haarlem draait het vandaag vooral om verbouwen, opbouwen, aanbouwen, ombouwen en voortbouwen op de bestaande stad. Een stad die beperkte uitbreidingsmogelijkheden kent, en daarom binnen haar grenzen op zoek moet naar ruimte voor nieuwe woningen. De lucht in, of juist onder de grond, het dak op, in en om leegstaande panden, rekening houdend met de omringende gebouwen, (spoor)wegen, beplanting, bedrijven en bewoners, alsook met wisselende economische omstandigheden. Het werken met en binnen al die beperkingen maakt bouwen ingewikkeld. Die complexiteit (h)erkennen en omarmen, de ruimtelijke 'puzzels' oplossen; dat is de architectonisch opgave waarvoor we nu staan, stelt de jury van de Lieven de Key Penning 2023.

De Lieven de Key Penning is vernoemd naar de Vlaamse architect Lieven de Key (ca. 1560 – 1627), de beroemdste stadsbouwmeester van Haarlem. De penning wordt jaarlijks door de gemeente Haarlem uitgereikt aan een persoon of organisatie die in de afgelopen drie jaar het beste project heeft gerealiseerd op het gebied van 'monumentenzorg & erfgoed', 'architectuur' of 'stedenbouw & ruimtelijke ordening'. Dit jaar zijn projecten in de categorie 'architectuur' door een vakjury onder voorzitterschap van de wethouder Ruimtelijke ordening Floor Roduner beoordeeld. Uit ruim 70 projecten nomineerde de jury – op basis van het verzamelde materiaal – tien projecten. Tijdens een tweede jurydag zijn deze bezocht en uitvoerig besproken tijdens het eindberaad, waarna de jury de winnaar koos.

| Nieuwe energie

Haarlem wil duizenden woningen bijbouwen binnen de bestaande stadsgrenzen. Maar de woningbouwopgave omvat natuurlijk meer dan dat; voor de nieuwe bewoners zijn ook extra parkeerplaatsen, scholen, winkels, sportvoorzieningen en speelplekken nodig. De architectonische oogst laat al die opgaven zien, van een zorgvuldig ingepaste particuliere woning tot een appartementencomplex met 150 (zorg)woningen en buurtvoorzieningen, van een compacte gymzaal tot een parkeerhub.

Projecten die elk op hun eigen manier bijdragen aan de verbetering van de leefomgeving. De jury was blij om te zien dat naast woningcorporaties en grote projectontwikkelaars ook kleinere ontwikkelaars, particulieren, bedrijven en architecten daartoe initiatieven nemen, die nieuwe energie en ambitie in de stad brengen.

| Verdichten en vergroenen

De vele ruimtelijke opgaven waar Haarlem voor staat, vragen om een integrale ruimtelijke visie waarbij wonen, werken en recreëren gecombineerd worden; projecten waarmee de stad tegelijk kan verdichten en vergroenen. Parken en (openbare) tuinen bieden de broodnodige 'ademruimte' in de steeds drukker stad, en helpen bij het tegengaan van hittestress, fijnstof en de opvang regenwater. Ook blijkt uit onderzoek dat mensen meer geneigd zijn om zich wandelend of fietsend te verplaatsen in een omgeving met planten en bomen. Dat kan helpen om autogebruik te verminderen, en een gezonde stad te bouwen. Veel genomineerde projecten omvatten een of meerdere groenvoorzieningen, van daktuinen tot beplante pleintjes en een speciaal ontworpen gevelsiersteen die bewoners kunnen gebruiken om (klim)planten tegen hun woning te laten groeien.

| Bemiddelende rol

Bouwen binnen de bestaande stad dwingt architecten om zich te verhouden tot omringende gebouwen en straten, en de mensen die deze ruimtes gebruiken. In de geselecteerde projecten speelt de architectuur vaak een 'bemiddelende' rol. Door te bouwen met materialen en elementen uit de omgeving, weten ontwerpers projecten op vanzelfsprekende wijze op hun plek in te passen. Zo zie je in het complex Raaks III en de woningbouw in het Rozenprieel moderne variaties op speklagen en togen, terwijl de gebouwworm van appartementengebouw De Scheepmaker en het woonhuis aan de Houtmarkt verwijzen naar het industriële verleden van deze plekken. De rol van architecten met hun ontwerpkracht blijkt nadrukkelijk, naast de rol van de opdrachtgever, cruciaal en bepalend voor de manier waarop een opgave wordt gerealiseerd en meer wordt dan een stapel stenen.

| Post65-erfgoed

Van voortbouwen op wat er is, moeten we ook naar: werken met wat er is aan gebouwen. Omdat we zuinig moeten omspringen met onze geschiedenis, materialen en de sociale structuren in de stad, maar ook vanwege de klimaatdoelen; de bouwsector levert een aanzienlijke bijdrage aan de CO₂-uitstoot. Haarlem heeft al veel ervaring met het renoveren en herbestemmen van monumenten, de volgende uitdaging is het Post65-erfgoed. Veel naoorlogse gebouwen in Haarlem Oost en Schalkwijk werden zonder pardon gesloopt. En dat terwijl er veel kwaliteit schuilt in de ruime plattegronden en betonnen draagconstructies. Dat bewijst het project Factory, waarbij het casco van een jaren zeventigkantoor behouden is om er een bijzonder appartementengebouw van te maken. De jury moedigt opdrachtgevers en architecten aan om nog beter te kijken naar de mogelijkheden van dit soort gebouwen.

| Trots

De architectonische oogst van de afgelopen drie jaar is rijk, divers en gemiddeld van een hoge kwaliteit; dat maakte het moeilijk om een winnaar te kiezen. De centrale vraag die de jury zich daarbij stelde: waar heeft Haarlem op dit moment het meest aan, als het gaat om het dagelijks gebruik van de leefomgeving, het debat over architectuur, en de keuzes die gemaakt moeten worden op het gebied van ruimtelijk beleid. Waar ligt de grootste hobbel, wat is de volgende uitdaging, en hoe kunnen gerealiseerde projecten daarbij inspireren? De jury is trots op de lijst van tien projecten, die een breed palet aan ontwerpogaven beslaan.

DE TIEN GENOMINEERDE PROJECTEN

HOUTMARKT

Het woonhuis dat architect Laura Alvarez voor een particuliere opdrachtgever (tevens aannemer) ontwierp aan de Houtmarkt, is een mooi voorbeeld van hoe je voortbouwend op het bestaande een nieuw beeld aan de stad kunt toevoegen. Het vervallen bedrijfspanndat er stond is gesloopt; enkel de gevel van het voorhuis aan de Spaarnwouderstraat bleef staan. Dat deel is in de oude stijl herbouwd. De nieuwbouw aan de Spaarnezijde vormt een schakel tussen de kleinschalige woningen en grotere industriële gebouwen in de omgeving; deze is ontworpen als een kruising tussen huis en loods, en van gevel tot dak omkleed met een donkere keramische steen. In het midden zijn een patio en vide gemaakt om daglicht binnen te brengen. Op het dak is in volle grond een tuin aangelegd.

De jury is verrast en overtuigd door het gevelbeeld, als moderne herinterpretatie van historische bouw. De traditionele baksteen is origineel toegepast, waarbij de gevelbekleding overgaat in de dakbedekking. De installaties zijn vernuftig achter de borstwering van het dakterras weggewerkt. Jammer dat aan de zijde van het Spaarne een opslagruimte is gemaakt, die weinig kwaliteit toevoegt aan de openbare ruimte. Daardoor blijft het een vrij particulier project.

Opdrachtgever: Stefan Vlaming
Architect: Laura Alvarez Architecture B.V.

BEDRIJFSGEBOUW ABI ROBOTICS

ABI is een familiebedrijf dat 100 jaar geleden begon met motoren maken en zich nu richt op de productie van robotlijnen. Daarvoor wilde het in de Waarderpolder een nieuw pand bouwen, dat nieuwe jonge medewerkers zou moeten aantrekken. Architectenbureau RoosRos won de besloten prijsvraag met het idee om letterlijk en figuurlijk te tonen wat er in het gebouw gebeurt. In de gevels zijn grote 'snedes' gemaakt waardoor je naar binnen kijkt en binnen zijn er overal doorzichten vanuit de open kantoorvloer en de productiehal en vice versa. De draagconstructie en gevels zijn demontabel, en er is op een aantal plekken gewerkt met gerecyclede materialen, zoals de stalen trap en plafonds gemaakt van petflessen. Het gebouw heeft zonnepanelen, is gasloos en draait energieneutraal.

De jury waardeert de ambitie waarmee het bedrijf deze opgave is aangegaan, en hoe het zich openstelt met dit gebouw. Dat ervaar je vooral als je door de grote glazen puien in de productiehal kijkt; de vorm van het gebouw overtuigt minder, en de kantoren zijn standaard. Daar had de jury meer lef en eigenheid willen zien. Dit project toont dat een bedrijfsgebouw geen standaard doos hoeft te zijn, maar een volwaardige ontwerp-opgave is.

| Architect: RoosRos Architects

SMART DOCK PARKEERGARAGE

Een interessant nieuw bouwtype is de parkeergarage-met-voorzieningen Smart Dock in Schalkwijk. Het gebouw is onderdeel van de herontwikkeling van een kantoorlocatie tot een groen woonbuurtje waarin de auto uit het straatbeeld verdwijnt. Haarlem wil bewoners stimuleren om de fiets, deelauto's en openbaar vervoer te gebruiken; de bushalte is hier vlakbij. Maar vooralsnog hebben veel bewoners ook een eigen auto en zijn dus parkeerplaatsen nodig. Koschuch architecten ontwierp daarvoor een (openbaar) parkeergebouw met ca. 250 parkeerplaatsen, 30 oplaadpalen en op de begane grond commerciële ruimtes. Het gebouw is uitbreidbaar en 'remontabel' ontworpen; als het overbodig wordt, kan het uit elkaar gehaald worden en elders herbouwd. Het is omkleed met verticale houten lamellen annex lamellen, wordt natuurlijk geventileerd, en heeft een (deels) groene gevel en dak. Sterk aan dit project vindt de jury de hubfunctie, waarbij de voorzieningen een bijdrage leveren aan de leefomgeving. Met simpele middelen is een aansprekend gebouw gemaakt; een jurylid spreekt van 'de mooiste bovengrondse parkeergarage van Haarlem'. Het project roept ook vragen op. Hoe zal het hout vergrijzen, slaat de begroeiing aan, zal het ooit gedemonteerd worden? Het concept is veelbelovend, de vraag is of het gebouw het kan waarmaken.

Opdrachtgever: Dura Vermeer
Architect: Koschuch Architects

WOONGEBOUW FACTORY

Onderdeel van dezelfde gebiedsontwikkeling is de transformatie van het voormalige Fluor-kantoor tot woongebouw Factory. Een royaal gedimensioneerd pand (180×35 m) met hoge plafonds en bijzondere betonnen paddenstoelkolommen. Architectenbureau Elephant heeft ingezet op behoud van deze kwaliteit en, en wilde bewoners de vrijheid geven om zelf hun woonruimte vorm te geven. Dertig van de 100 woningen zijn daarom aangeboden als casco lofts, die bewoners zelf kunnen indelen en afwerken. Om voldoende daglicht in de diepe (meest eenzijdig georiënteerde) woningen te brengen, is een bijzondere gevel van puntige erkers ontworpen, die meerszijdig uitzicht biedt. De puien kunnen aan de bovenzijde volledig opengezet worden zodat een soort Franse balkons ontstaan. Op het dak is een gemeenschappelijke tuin aangelegd.

Dit project maakt volgens de jury een sterk punt: we moeten gebouwen niet zomaar weggooien.

De architecten hebben zich ingespannen om zo veel mogelijk vierkante meters woonoppervlak te realiseren, en de slim ontworpen gevel is een blikvanger. Maar de jury heeft twijfels over de woonkwaliteit. Zo hebben de meeste slaapkamers geen ramen (wel een ventilatievoorziening) en zijn in de daktuin de installatiebuizen nogal aanwezig; jammer dat daarvoor geen oplossing is bedacht. De jury waardeert dat de architecten voor een avontuurlijke aanpak hebben gekozen.

Opdrachtgever: Dura Vermeer
Architect: Elephant

RUDOLF STEINER COLLEGE

Nog zo'n markant gebouw is de nieuwbouw van het Rudolf Steiner College in de Europawijk. De middelbare school kampte met ruimtegebrek. Samen met de Stichting Mevrouw Meijer, die zich inzet voor renovatie van naoorlogse scholen, is een plan ontwikkeld om nieuwbouw in te passen tussen het (gerenoveerde) gebouw van de naastgelegen Rudolf Steinerschool en de Belgiëlaan. Atelier Pro ontwierp op deze complexe kavel een compact gebouw met geknikte gangen, grote ramen – waaronder een reeks glaskunstwerken – en vides. In het hart ligt de grote theaterzaal met daarboven de sporthal en op het dak zonnepanelen, die ook energie leveren aan de buurt. Aan de docentenruimte, mediatheek en kantine hebben de architecten een reeks dakterrassen ontworpen. Aan de Belgiëlaan heeft het gebouw een strakke gemetselde gevel met expressieve houten lamellen, richting het voorplein is het blok opengebrouwen en afgewerkt met licht hout. Een gebouw met een wauw-effect, aldus de jury, dat van binnen prettig ruim en licht voelt; enkel de tribunetrap is wat weggedrukt onder het plafond van de hal. De dakterrassen worden goed gebruikt, net als de sporthal, die ook voor de buurt beschikbaar is. Er is veel aandacht besteed aan details zoals de lamellen in de gevel, maar het totaalbeeld vinden sommige juryleden wat onrustig. Binnen de beperkende voorwaarden en met veel toewijding is een genereus gebouw gemaakt dat een prettige leeromgeving biedt, en een impuls geeft aan de buurt.

Opdrachtgever: Stichting voor Voortgezet
Vrijeschoolonderwijs Noord-Holland
Architect: atelier PRO

WAT HEEFT DE STAD NODIG?

De betekenis voor de stad staat centraal bij de Lieven de Key Penning. Wat heeft de stad nu, en met het oog op de toekomst, het meest nodig? 'We moeten grote stappen zetten, maar wel gebouwen maken waarmee we over honderd jaar nog steeds gelukkig zijn', stelt de jury. Gebouwen die ruimte innemen, maar ook iets teruggeven aan de stad. Die zich laten aanpassen aan veranderende eisen en wensen, en tegelijk een sterk karakter hebben. Gebouwen waarvan gehouden wordt, en gebruikers zich over ontfermen. Plekken die in samenspraak tot stand komen, waarvoor draagvlak is, en die bijdragen aan sociale betrokkenheid. Ruimtes die efficiënt zijn georganiseerd, goed uitgevoerd, maar ook gemaakt met liefde voor ambacht. Daarnaast is gekeken naar de 'tegenwindfactor'; hoe is omgegaan met tegenslagen, lukt het om waar andere partijen afhaken door te zetten en alsnog kwaliteit te creëren? In gesprek over de vraag welk project het beste antwoord geeft op deze vragen, richtte de jury zich op vijf projecten.

**'WE MOETEN GROTE STAPPEN
ZETTEN, MAAR WEL GEBOUWEN
MAKEN WAARMEE WE OVER
HONDERD JAAR NOG STEEDS
GELUKKIG ZIJN'**

GYMZAAL WIJZER

De nieuwe gymzaal bij IKC Wijzer, ontworpen door BOP Architecten, toont hoe een klein gebouw een groot verschil kan maken. Het project is onderdeel van een groter vernieuwingsplan voor de Huibersschool, die is gerenoveerd en wordt uitgebreid, en voegt zich in een reeks van 'gebouwde objecten' in de omringende groenzone. Het is ontworpen als een alzijdig compact gebouw en heeft bakstenen gevels met speelse schuine lijnen. Vanuit de ruime entreehal leidt een brede trap naar de kleedkamers op de verdieping; een groot raam in de gang biedt zicht op de gymzaal. Door een groot raam valt daglicht in de zaal, de houten balken en rondom met latten afgewerkte bergruimte geven warmte en zorgen voor een prettige akoestiek. De bergruimte is ook belangrijk voor het gebruik van de zaal door sportclubs; zij kunnen hierin hun materialen opbergen. De jury vindt dit een vrolijk en verrassend gebouw met meerwaarde voor de buurt. Het voelt verzorgd door het bijzondere metselwerk, het houten interieur en de royale glazen ingangspartij die 's avonds als lantaarn werkt richting het park. Binnen de ruimtelijke en financiële beperkingen is het maximale uit deze opdracht gehaald.

Opdrachtgever: Gemeente Haarlem
Architect: BOP Architecten

ROZENPRIEEL

In een tijd waarin iedereen kijkt naar de grote woningbouwopgaven en vernieuwing van na-oorlogse wijken, moeten we ook oog houden voor de verbetering van laat 19e-eeuwse en vroeg 20e-eeuwse wijken. Dit kleinschalige woningbouwproject in het Rozenprieel is daarvan een prachtig voorbeeld.

Woningcorporatie Ymere moest vanwege noodzakelijk funderingsherstel een deel van een bouwblok met sociale huurwoningen vervangen. Het aanvankelijke idee om er een appartementenblok te maken, stuitte op bezwaar. Daarop werd architectenbureau M3H gevraagd een passend ontwerp te maken. De architecten stelden voor om, aansluitend op de woningen in de omgeving, 12 beneden/bovenwoningen te maken, met voordeuren aan de straat. Extra uitdaging daarbij was om de gevelsteen te gebruiken die kunstenaar Chris Kabel in opdracht van Ymere ontwikkelde, om de buurt te vergroenen. Kabel ontwierp een geglazuurde steen met een 'oog' waardoor je draden kunt rijgen om planten te laten opklimmen. In lijn met de speklagen in buurpanden zijn deze stenen in een 'versnipperd' patroon vermetseld; zo is kunst als ornament onderdeel van de architectuur geworden. Architectuur die sprankelt en uitstraalt op de omgeving, origineel en met aandacht gemaakt. Een project waar je warm van wordt, aldus de jury.

Opdrachtgever: Ymere Ontwikkeling
Architect: M3H Architecten

RAAKS III

Het project Raaks III vormt het sluitstuk van de gebiedsontwikkeling rond de Raaks, waar eerder onder andere een nieuw stads kantoor, een ondergrondse parkeergarage en woningbouw verzezen. Dit complex bestaat uit een stadstuin, een appartementenblok en -torentje en drie woon/werk-herenhuizen, en omvat een mix van (sociale) huur- en koopwoningen, van 45m² tot 200m². Op de begane grond vind je een bakkerij met ontmoetingsruimte, een (werk)cafe en de ingang naar een ondergrondse openbare fietsenstalling. De architectuur van Geurst en Schulze wil 'bemiddelen' tussen de gebouwen in de omgeving, die elk een eigen architectuurtaal spreken: de 19e-eeuwse woningen aan de Wilhelminastraat, een modernistisch bankgebouw en het stads kantoor met zijn torentje. Togen, blindvensters en hoogtelijnen uit buurtgebouwen zijn overgenomen, evenals de spekbanden, die zijn doorgezet als vloer-randen in de appartementengebouwen. 'Een sterke stedenbouwkundige ingreep en het meest rijke project rond de Raaks', oordeelt de jury. Slim om het complex in drie gebouwen op te delen; zo voegt het zich op vanzelfsprekende wijze in zijn omgeving, en ontstaat een nieuwe stedelijke samenhang. Een jurylid vindt de toren evenwel iets te hoog. Het project is niet perse vernieuwend, bijvoorbeeld als het gaat over duurzaamheid. De ruimtes werken goed, van de royale fietsenstalling tot de opslagruimte voor de horeca in de aangrenzende Jopenkerk, en de gevels zijn mooi gemaakt. Op detailniveau vindt de jury dit een van de beste projecten.

Opdrachtgever: HBB Groep

Architect: Geurst & Schulze architecten

HOF VAN LEIJH

Met Hof van Leijh wilden corporatie Elan Wonen en Faro architecten meer bouwen dan een woongebouw met 150 appartementen: een gemeenschap waarin men omziet naar, en zorgt voor elkaar. Om eenzaamheid tegen te gaan, maar ook omdat formele zorg duur is en zorgpersoneel schaars. In het gebouw wonen mensen met een zorgvraag en 'gewone' bewoners, waarvan een aantal als vrijwilliger activiteiten initieert. Op de begane grond is een buurtwinkel met een spelclub en een restaurant. Er wonen ook mensen met verstandelijke beperking in kleine begeleid wonen-gemeenschap, met een ontmoetingscentrum aan de binnenhof op de eerste verdieping. De grote schaal van de Schipholweg en de kleine schaal van de achtergelegen Slachthuisbuurt zijn bijeengebracht in een eigentijdse baksteenarchitectuur, waarin de balkons zijn geïntegreerd. De jury is onder de indruk van de manier waarop gemeenschapszin en informele zorg onderdeel zijn van woningbouw; er is bijna geen project van deze omvang in de stad met zo'n sociaal programma. Knap hoe de opdrachtgever dat voor elkaar heeft gekregen. De buurtwinkel, prominent op de hoek geplaatst, is zeer waardevol voor de wijk, maar als ruimte niet bijzonder. Er is veel aandacht besteed aan de voorkant van het gebouw, die een sterke, stedelijke wand vormt naar de Schipholweg; het binnengebied komt wat minder uit de verf. De schaalsprong van Schipholweg naar Slachthuisbuurt, met rood-gele baksteengevels die refereren aan de achtergelegen Hof van Egmond, overtuigt. De Hannie Schaftstraat heeft, mede door de aanplant van bomen en het wegnemen van auto's, nieuwe allure gekregen.

Opdrachtgever: Elan Wonen
Architect: FARO

DE SCHEEPMAKER

Het project voor woongebouw De Scheepmaker kwam tot stand tijdens de economische crisis, toen huizenkopers huiverig waren. Architect Joeri van Ommeren en ontwikkelaar Ernest van der Meijde besloten om hen te overtuigen met extra ruimtelijke kwaliteit. Ze zagen de potentie van de locatie aan het spoor, met naar twee kanten uitzicht over het Spaarne. Daarop inspelend ontwierp van Ommeren een kloek, alzijdig bakstenen woongebouw met grote ramen, balkonloggia's en dakterrassen, en een divers woningaanbod; elk van de 55 appartementen is anders. Daarmee lukte het om een brede doelgroep te trekken, van starters tot senioren. De drielaagse parkeergarage met fietsenstalling is aan de spoorzijde geplaatst, de appartementen zijn in een U-vorm daaromheen 'gevouwen', zodat elke woning een geluidsluwe zijde heeft. De architect toonden zich daarbij eigenwijs en betrokken, deed suggesties ter verbetering van de stedenbouw, en paste in overleg met omwonenden de plannen waar nodig aan. Het gebouw loopt in hoogte getrapt af en maakt zo de schaa sprong van de grote industriële gebouwen langs het Spaarne naar de omringende woonbuurt.

Een project dat fascineert, aldus de jury. De woon- en verdichtingsopgave is aangegrepen om een markant gebouw te maken dat zich naar alle zijden sterk presenteert, en fungeert als verbinder in de wijk. De organisatie van het parkeren, wonen en de buitenruimtes is inventief. Het ontwerp is met veel aandacht uitgewerkt, van de ruime entreehal tot de typografie voor de huisnummers, van de fraai gemetselde gevels tot de inrichting van de openbare ruimte. Daarmee is dit gebouw 'een ongelooflijke aanwinst voor de stad'.

Opdrachtgever: [Wibaut Projectontwikkeling](#)
Architect: [van Ommeren Architecten](#)

EINDSTRIJD

De eindstrijd was spannend; de waardering voor Raaks III, Rozenprieel, Wijzer, de Scheepmaker en Hof van Leijh is groot en ligt dicht bij elkaar. Raaks III inspireert als verdichtingsopgave door de manier waarop het project aansluit op zijn omgeving en tot in detail is uitgewerkt. Dat geldt ook voor Hof van Leijh, dat knap aan de omringende buurt is 'gehecht' en een belangrijke sociale functie vervult.

Gymzaal Wijzer en de woningen in het Rozenprieel springen er niet uit als grote complexe opgaven, maar zijn voorbeeldstellend in hun soort. Gymzaal Wijzer toont hoe een klein gebouw, met liefde en vakmanschap vormgegeven, sociale kracht brengt in de wijk. Het Rozenprieel is een prachtige synthese van kunst en architectuur, gemaakt met enorme toewijding en aandacht; een architectonische parel die de jury in het hart heeft geraakt. De specifieke kwaliteiten van deze twee projecten wil de jury onder de aandacht brengen met een eervolle vermelding.

De keuze van de jury sloeg uiteindelijk door naar de aandacht voor meervoudige ruimtelijke vraagstukken: 'We moeten niet weglopen voor de dilemma's van stad, maar ons juist richten op de plekken waar het schuurt.' De stad heeft projecten nodig die meer dan een ding goed doen, waar woningbouw, verdichting en mobiliteit bij elkaar komen. Daarbij passen opdrachtgevers en architecten die nieuwe wegen durven te verkennen, en zich bemiddelend opstellen. De jury ziet al die kwaliteiten terug in De Scheepmaker. Een uiterst complexe opgave is vanuit een avontuurlijke houding en met vernuft opgelost, waarbij de architect kansen zag – en pakte – om het project aan alle kanten te verbeteren. Van de schaa sprong over het spoor en de bakenfunctie tot de enorme variatie aan woningen.

DE LIEVEN DE KEY PENNING 2023 GAAT DAAROM NAAR DE SCHEEPMAKER

De jury

Floor Roduner, voorzitter
Wethouder Ruimtelijke ordening

Martin van Bleek
voorzitter Historische Vereniging Haarlem

Wim de Wagt
architectuurhistoricus en –publicist

Marianne Loof
LEVS

Anouk Sweringa
Happel Cornelisse Verhoeven

Gabriël Verheggen
directeur ABC Architectuurcentrum Haarlem

Hans van der Straaten
secretaris zonder stemrecht

Verantwoording

Tekst: Kirsten Hannema
Fotografie: Chris Hoefsmit
Design: Funcke
Oplage: 500

De Lieven de Key Penning 2023 werd op 21 november 2023 uitgereikt in De Koepel, de voormalige Koepelgevangenis van Haarlem.

SPRAAK MAKEND HAARLEM

OVER RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

Spraakmakend Haarlem is een platform over de ruimtelijke ontwikkeling van Haarlem. Spraakmakend Haarlem is een samenwerkingsverband van Atelier Stad en het ABC Architectuurcentrum Haarlem met als doel de ruimtelijke ontwikkelingen en de ruimtelijke kwaliteit van deze stad over het voetlicht te brengen aan de hand van presentaties, lezingen en gesprekken.

Spraakmakend Haarlem is een plek waar de actualiteit van stedenbouw, architectuur en openbare ruimte in Haarlem wordt besproken, bijeenkomsten worden aangekondigd en kennis wordt gedeeld in de aanloop naar de jaarlijkse uitreiking van de Lieven de Key Penning en Publieksprijs. Spraakmakend Haarlem-bijeenkomsten vinden onder meer plaats in het ABC en worden aangekondigd en van context voorzien op spraakmakendhaarlem.nl.

Spraakmakend Haarlem is een Initiatief van de Willem Hein Schenk (voormalig stadsarchitect) en Gabriël Verheggen (directeur ABC).

Spraakmakend Haarlem wordt mogelijk gemaakt door de gemeente Haarlem.

www.spraakmakendhaarlem.nl

Insta: [spraakmakendhaarlem](https://www.instagram.com/spraakmakendhaarlem)

[#spraakmakendhaarlem](https://www.instagram.com/spraakmakendhaarlem)

vimeo.com/spraakmakendhaarlem

www.spraakmakendhaarlem.nl